

RAK SZYJKI MACICY

Powiatowa Stacja
Sanitarno - Epidemiologiczna
we Wrześni

Klaudia Zbieranek

CO TO JEST RAK SZYJKI MACICY?

- **Rak szyjki macicy** to **nowotwór złośliwy**, który jeżeli nie zostanie wcześniej wykryty i odpowiednio leczony, zawsze prowadzi do śmierci.
- Jest drugim, po raku piersi, najczęściej występującym nowotworem złośliwym u kobiet do 45 roku życia.
- Co roku w Polsce u blisko 3,5 tys. kobiet wykrywa się raka szyjki macicy, a około 1,5 tys. umiera z tego powodu.
- **Rak szyjki macicy nie jest dziedziczny ani uwarunkowany genetycznie.**

CO TO JEST RAK SZYJKI MACICY?

- Rak szyjki macicy poprzedzony jest zazwyczaj tzw. **stadiami przedrakowymi**, które mogą utrzymywać się od 5 do 12 lat. Wczesne ich wykrycie daje szansę skutecznego leczenia.

Rak szyjki macicy późno wykryty i nieleczoney może doprowadzić do śmierci, nawet w młodym wieku.

CO POWODUJE ROZWÓJ RAKA SZYJKI MACICY?

- Główną przyczyną rozwoju raka szyjki macicy jest wcześniejsze, przetrwałe zakażenie **wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV – Human Papilloma Virus)**.
- Przynajmniej połowa aktywnych seksualnie osób ma kontakt z tym wirusem.

CO POWODUJE ROZWÓJ RAKA SZYJKI MACICY?

- Do zakażenia wirusem HPV dochodzi głównie **na drodze stosunków seksualnych**.
Wirus łatwo przenika do komórek – niebezpieczne są również inne intymne kontakty.
- Barrierowe środki antykoncepcyjne (prezerwatywa) mogą utrudniać przenikanie wirusa, ale nie stanowią całkowitego zabezpieczenia.

JAK DOCHODZI DO ROZWOJU RAKA SZYJKI MACICY?

- Rak szyjki macicy nie jest chorobą dziedziczną. Jest on wywołany przez niektóre typy powszechnie występującego wirusa nazywanego **wirusem brodawczaka ludzkiego – w skrócie HPV (human papillomavirus)**.
- W Europie za ponad 70 % zakażeń, które często prowadzą do rozwoju nieprawidłowych komórek i w konsekwencji do rozwoju raka szyjki macicy, odpowiada **wirus HPV typu 16 i 18**.

JAK DOCHODZI DO ROZWOJU RAKA SZYJKI MACICY?

- Wirus zwykle przekazywany jest w czasie stosunku seksualnego, ale może przenosić się również przez kontakt ze skórą narządów płciowych partnerów. Prezerwatywa może zmniejszać ryzyko zakażenia, ale nie daje całkowitej ochrony, ponieważ wirus jest obecny na skórze okolicy narządów płciowych.
Ryzyko zakażenia wirusem HPV dotyczy każdej aktywnej seksualnie kobiety.

JAK DOCHODZI DO ROZWOJU RAKA SZYJKI MACICY?

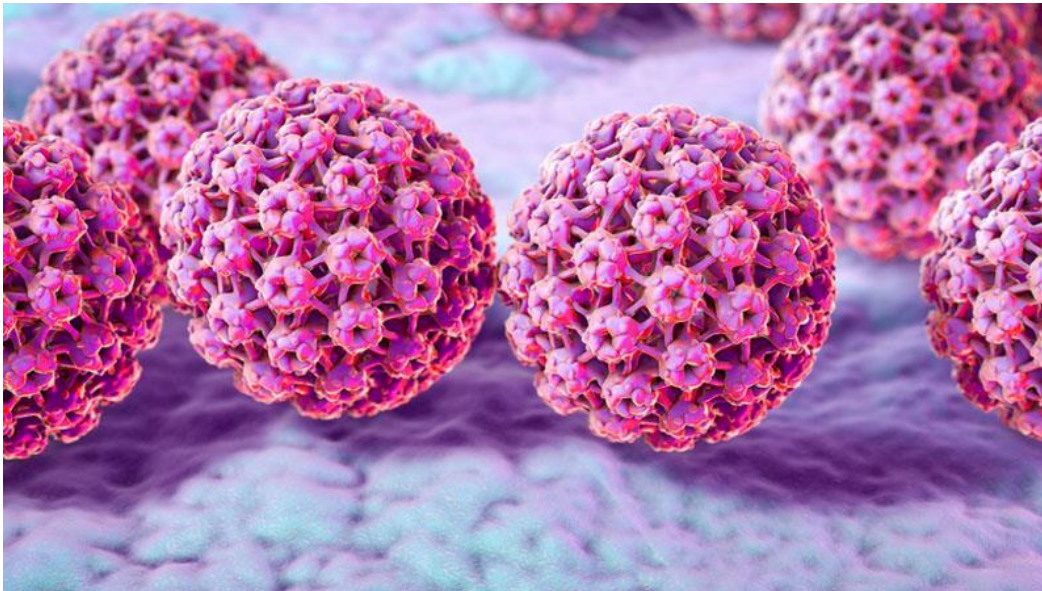
- Rak szyjki macicy zwykle **rozwija się latami** nie dając początkowo żadnych objawów. Krwawienie między miesiączkami lub po stosunku może świadczyć o zaawansowanym stadium raka.
- Bezbolesne badanie cytologiczne pozwala na wykrycie zmian wynikających z zakażenia, zarówno we wczesnych etapach, jak i w wiele lat po kontakcie z wirusem.

CO TO JEST WIRUS HPV?

- **HPV (wirus brodawczaka ludzkiego)** to stan przednowotworowy lub nowotwór szyjki macicy, którego rola w procesie powstawania tych dolegliwości jest niepodważalna.

JAKIE SĄ OBJAWY ZAKAŻENIA WIRUSEM HPV?

- **U większości zakażonych kobiet i mężczyzn nie ma widocznych objawów, przez co zupełnie nieświadomie mogą oni przekazywać wirusa swoim partnerom.**
- Czasami w okolicach narządów płciowych mogą pojawić się zmiany skórne w postaci brodawek.
- U kobiet objawy raka szyjki macicy pojawiają się dopiero w stadiach zaawansowanych. Są to zazwyczaj nieprawidłowe krwawienia, upławy i ból oraz plamienie po stosunku.

OBJAWY ZAKAŻENIA WIRUSEM HPV

- Nietypowe krwawienia z narządów płciowych,
- Dolegliwości bólowe,
- Upławy,
- Bóle w dole brzucha, w okolicy miednicy, a także okolicy lędźwiowo- krzyżowej - po rozroście guza,
- Spadek masy ciała,
- Niesymetryczne obrzęki nóg- objaw przerzutów do węzłów chłonnych,

ROZPOZNANIE ZAKAŻENIA WIRUSEM HPV

- W większości przypadków do rozpoznania dochodzi zupełnie przypadkowo, kobiety bowiem zgłaszają się do ginekologa najczęściej zaniepokojone krwawieniem międzymiesiączkowym lub podczas rutynowej wizyty ginekologicznej.

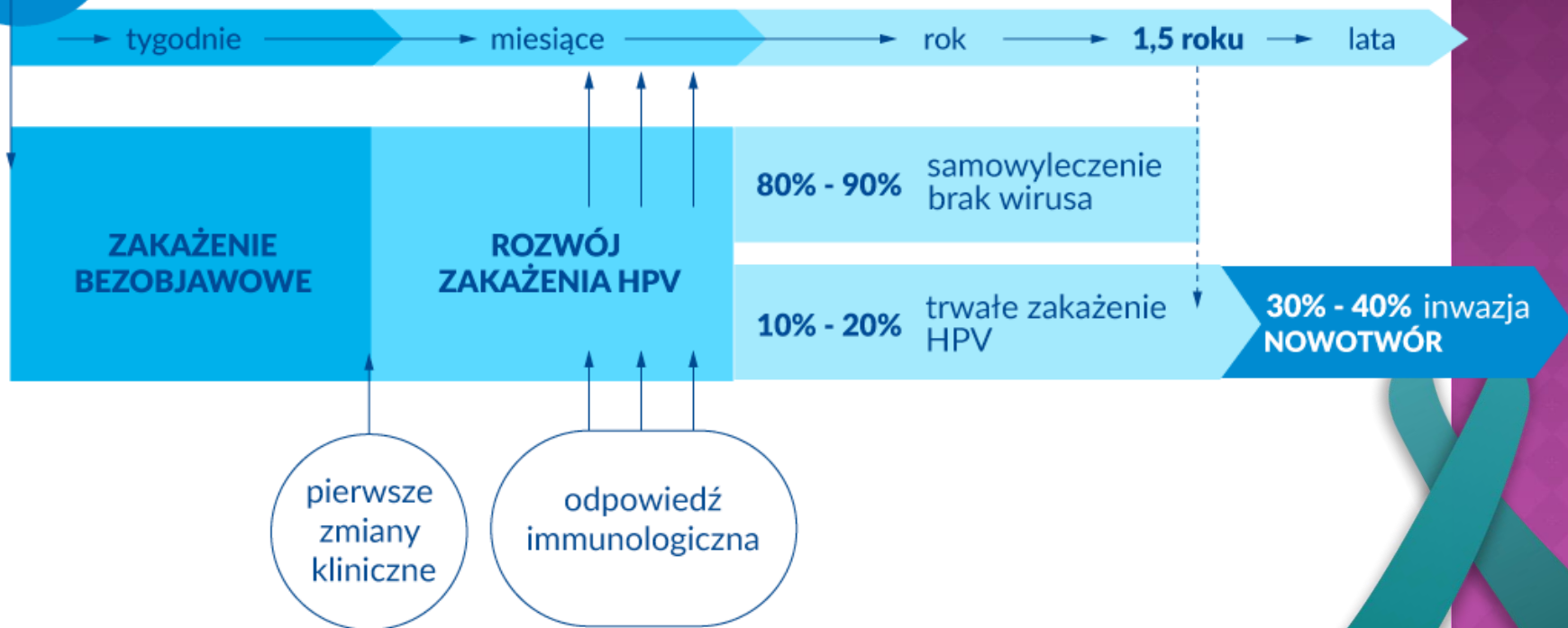

PRZEBIEG ZAKAŻENIA WIRUSEM HPV

zakażenie HPV

PRZEBIEG ZAKAŻENIA WIRUSEM HPV

KTO POWINIEN SZCZEGÓLNIIE UWAŻAĆ?

- Kobiety zakażone wirusem HPV,
- Kobiety, które wczesnie rozpoczęły inicjację seksualną i miały dużą liczbę partnerów seksualnych,
- Kobiety, których pierwszy poród odbył się w młodym wieku,
- Kobiety, które wiele razy były w ciąży,
- Kobiety długotrwale stosujące środki antykoncepcyjne,
- Palaczki tytoniu,

CO ZWIĘKSZA RYZYKO ROZWOJU RAKA SZYJKI MACICY?

- Zakażenie wirusem HPV (typy onkogenne wirusa).
- Liczni partnerzy seksualni – każda zmiana partnera zwiększa ryzyko zakażenia HPV.
- Partner z przeszłością seksualną.
- Rozpoczęcie współżycia seksualnego w młodym wieku.
- Palenie tytoniu.
- Brak wiedzy o raku i stadiach przedrakowych oraz możliwościach zapobiegania.
- Ignorowanie objawów i wstyd przed wizytą u lekarza.

CZY MŁODOŚĆ CHRONI PRZED RAKIEM SZYJKI MACICY?

- Zakażeniem wirusem HPV zagraża kobietom niezależnie od wieku, większość zakażeń obserwuje się **u kobiet między 16 a 26 rokiem życia.**
- Szczególnie podatne na zakażenie rakotwórczymi typami HPV i związane z tym konsekwencje są **dorastające dziewczęta.**

W JAKI SPOSÓB MOŻNA SIĘ UCHRONIĆ?

- Zdrowy styl życia,
w tym dieta bogata w zielone i żółte warzywa,
- Higiena seksualna,

NA CZYM POLEGA PROFILAKTYKA?

- **Zapobieganie zakażeniu HPV:**
 - Edukacja zdrowotna.
 - Szczepienia profilaktyczne.
 - Świadome i odpowiedzialne zachowania seksualne.
- **Wczesne wykrycie choroby nowotworowej:**
 - Regularne wykonywanie badań cytologicznych pozwala wykryć chorobę nowotworową we wczesnym stadium (przedrakowym).
 - Cytologię powinno się wykonywać nie rzadziej niż raz na **3 lata**.

ZNACZENIE BADAŃ CYTOLOGICZNYCH

- **Badania cytologiczne pozwoliły na znaczne ograniczenie występowania raka szyjki macicy w wielu krajach na świecie. Regularne badanie jest najbardziej skutecznym sposobem wykrywania nieprawidłowych zmian komórkowych szyjki macicy, które mogą świadczyć o wczesnym stadium raka szyjki macicy.**
- Badanie cytologiczne nie zapobiega zakażeniu wirusem HPV, który wywołuje raka szyjki macicy, lecz pomaga w identyfikacji wczesnych oznak choroby. Wynik badania pozwala na ustalanie odpowiedniego sposobu leczenia.

NA CZYM POLEGA BADANIE CYTOLOGICZNE?

- **Badanie cytologiczne polega na pobraniu wymazu z szyjki macicy.**

Jest ono **całkowicie bezbolesne.**

Lekarz ginekolog lub pielęgniarka stosując specjalną szczoteczkę lub szpatułkę delikatnie pobierają warstwę komórek z powierzchni szyjki macicy.

Komórki te są następnie badane pod mikroskopem pod kątem obecności ewentualnych nieprawidłowości.

W przypadku ich stwierdzenia lekarz skontaktuje się z pacjentką i udzieli porady odnośnie wykonania dalszych badań i możliwości leczenia.

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WIZYTY U LEKARZA I BADANIA CYTOLOGICZNEGO?

- **Spokojnie przygotuj się do wizyty** – zastanów się, jakie pytania chciałabyś zadać i zapisz je. Możesz korzystać z tych notatek w czasie wizyty.
- **Nie wstydz się** – Twój lekarz lub pielęgniarka są doświadczeni w rozmowach o sprawach intymnych i w dyskusjach na wszelkie tematy dotyczące zdrowia.
- **Zadawaj pytania** – im więcej dowiesz się o sprawach tj. rak szyjki macicy, tym łatwiej będzie Ci chronić własne zdrowie. Zapytaj lekarza o szczepienie przeciwko onkogennym typom wirusa HPV.

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WIZYTY U LEKARZA I BADANIA CYTOLOGICZNEGO?

- **Optymalnym okresem dla pobrania materiału cytologicznego jest termin pomiędzy 10 a 20 dniem cyklu.** Badanie cytologiczne najlepiej przeprowadzić:
 - co najmniej 2 dni po ostatnim dniu miesiączki i nie później niż 2 dni przed rozpoczęciem miesiączki,
 - co najmniej 4 dni po użyciu globulek dopochwowych,
 - co najmniej jeden dzień po badaniu ginekologicznym czy USG dopochwowym,
 - w dniu badania nie należy współżyć, wykonywać irygacji (płukaniek pochwy) ani zakładać tamponów.

JAK CZĘSTO NALEŻY PODDAWAĆ SIĘ BADANIU CYTOLOGICZNEMU?

- Badanie to powinno być rutynowo wykonywane u każdej kobiety po inicjacji seksualnej – **początkowo raz w roku przez pierwsze 3-4 lata, a następnie powtarzane nie rzadziej niż co 3 lata.**

KTO POWINIEN REGULARNIE WYKONYWAĆ CYTOLOGIĘ?

- Badanie to powinno być rutynowo wykonywane u **każdej kobiety po inicjacji seksualnej.**
- **Każda kobieta w wieku 25 – 59 lat.**

BADANIA PRZESIEWOWE

- W krajach, które prowadzą programy badań przesiewowych, istnieje możliwość wykrycia komórek atypowych i przedrakowych w obrębie szyjki macicy oraz ich ewentualnego usunięcia podczas zabiegu operacyjnego.
- Badania przesiewowe **nie gwarantują** jednak wykrycia wszystkich zmian – około 20 % przypadków nie zostaje wykrytych. Najwyższy poziom ochrony przed nowotworami szyjki macicy można uzyskać poprzez połączenie badań przesiewowych z programem szczepień.

SZCZEPIENIA

- Szczepionka profilaktyczna przeciw najpowszechniej występującym typom wirusów HPV może zdecydowanie zmniejszyć ryzyko wystąpienia raka szyjki macicy na każdym etapie życia kobiety:
 - Wczesne szczepienie wykonane przed inicjacją seksualną powinno całkowicie wyeliminować ryzyko zakażenia najpowszechniej występującymi, onkogennymi typami wirusów HPV. Wczesne podanie szczepionki zapewnia kobiecie długotrwałą, utrzymującą się w czasie ochronę przed zakażeniem wirusem HPV, które mogłoby u niej wystąpić w starszym wieku.

SZCZEPIENIA

- Kobiety zaszczepione w późniejszym wieku, czyli po podjęciu aktywności seksualnej, również mogą odnieść korzyść ze szczepienia. Wraz z wiekiem następuje naturalne osłabienie systemu odpornościowego człowieka, co wiąże się ze zwiększonym ryzykiem zakażenia z wirusem HPV, mogącym u kobiet w starszym wieku przybrać postać przewlekłą.

SZCZEPIENIE W PROFILAKTYCE RAKA SZYJKI MACICY

- Szczepienie w profilaktyce raka szyjki macicy polega na zapewnieniu ochrony poprzez wytworzenie przez organizm przeciwciał, które wiążą się z powierzchnią wirusa HPV, uniemożliwiając mu wniknięcie do wnętrza komórek w obrębie szyjki macicy i ich zakażenie.

SZCZEPIENIE W PROFILAKTYCE RAKA SZYJKI MACICY

- Obecność ochronnych przeciwciał w obrębie szyjki macicy odgrywa ważną rolę, bowiem w tym właśnie miejscu dochodzi do zakażenia. Im wyższy jest poziom przeciwciał we krwi, tym więcej przeciwciał występuje w szyjce macicy. Ponadto wirus HPV bardzo szybko wnika do wnętrza komórek nabłonka szyjki macicy – jego obecność w tych komórkach stwierdza się po upływie zaledwie dwóch godzin od zakażenia. Zatem, obecność ochronnych przeciwciał dokładnie w tym miejscu, w którym dochodzi do zakażenia, odgrywa istotną rolę.

CZY SZCZEPIONKA JEST BEZPIECZNA?

- Szczepionka nie zawiera wirusa HPV, nie jest więc możliwe zachorowanie po jej podaniu.
Dolegliwości, jakie mogą pojawić się po zaszczepieniu, to zaczerwienieni i niewielki ból ramienia.

JAKA JEST SKUTECZNOŚĆ SZCZEPIONKI?

- Badania dowodzą, że szczepionka zapewnia 100 % ochronę przed zmianami przedrakowymi, powodowanymi przez najgroźniejsze typy wirusa HPV: 16 oraz 18.
Spośród wielu typów wirusa, te typu odpowiedzialne są za ponad 70 % przypadków nowotworów szyjki macicy.

SZCZEPIENIA

- Szczepienie składa się z trzech dawek podawanych domięśniowo. Cały cykl szczepienia powinien zakończyć się po 6-ciu miesiącach od podania pierwszej dawki.
- Optymalną formą profilaktyki raka szyjki macicy jest połączenie szczepienia z regularnie wykonywaną cytologią – badaniem pozwalającym na wykrycie stanów przedrakowych szyjki macicy.
- Szczepionka przeciwko HPV dedykowana jest **młodym dziewczętom**, a także **chłopcom przed rozpoczęciem współżycia**.

CZY ZASZCZEPIENIE SIĘ OZNACZA, ŻE MOŻNA ZREZYGNOWAĆ Z REGULARNYCH BADAŃ CYTOLOGICZNYCH?

- **Absolutnie nie.**

Cytologia jest nadal najbardziej skutecznym narzędziem wykrywania stanów przedrakowych szyjki macicy. Spośród bardzo wielu istniejących typów wirusa, szczepionka zapewnia ochronę przed tymi najbardziej niebezpiecznymi.

Połączenie regularnie wykonywanej cytologii oraz szczepienia przeciwko wirusowi HPV jest obecnie najskuteczniejszą formą ochrony przed rakiem szyjki macicy.

CZY RAKA SZYJKI MACICY MOŻNA WYLECZYĆ?

Szanse na wyleczenie zależą przede wszystkim od stopnia zaawansowania choroby w momencie rozpoznania.

STYCZEŃ MIESIĄC
ZDROWIA
**SZYJKI
MACICY**